

KLAGANDE

[REDACTED]

Vårdnadshavare: [REDACTED]

Ombud: Richard Andersson
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART

Omsorgsnämnden i Växjö kommun
Box 1222
351 12 Växjö

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Växjös dom den 11 februari 2016
i mål nr 2198-15, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom och beviljar honom personlig assistans för andra personliga behov i ansökt eller skälig omfattning. I tillägg till vad han har anfört i förvaltningsrätten anför han bl.a. följande. Förvaltningsrätten har bedömt att han i och för sig har rätt till personlig assistans för sina behov av tillsyn samt aktiverings- och motiveringsinsatser i samband med på- och avklädning, toalettbesök och måltider. Domstolen nekade honom dock personlig assistans med hänvisning till att hans vårdnadshavare uppbär fullt vårdbidrag. Eftersom vårdbidrag inte får påverka bedömningen av rätten till personlig assistans strider förvaltningsrättens bedömning mot Högsta förvaltningsdomstolens uttalanden i RÅ 1997 ref. 23 och mot 51 kap. 6 § socialförsäkringsbalken, som bör tillämpas analogt i målet.

Omsorgsnämnden i Växjö kommun (omsorgsnämnden) motsätter sig ändring av förvaltningsrättens dom och anför att det inte har framkommit några nya uppgifter som föranleder en annan bedömning än den som tidigare har gjorts.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten har i den överklagade domen funnit att de andra personliga behoven som ██████████ har tillgodoses genom redan beviljad assistans för de grundläggande behoven och genom det begränsade föräldraansvaret samt genom att fullt vårdbidrag utgår till dennes föräldrar.

Enligt kammarrättens mening ska dock det förhållandet att ██████████ föräldrar uppbär vårdbidrag inte påverka bedömningen av hans rätt till personlig assistans (jfr RÅ 1997 ref. 23 I och HFD 2013 ref. 81). Även med beaktande av detta anser emellertid kammarrätten att ██████████ får

anses tillförsäkrad goda levnadsvillkor genom att han får personlig assistans i av omsorgsnämnden beviljad omfattning. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande, skiljaktig) och Evalotta Grip (referent) samt tf. kammarrättsassessorn Miriam Gewarges har deltagit i avgörandet.

Föredragande: Kammarrättsfiskalen Eric Wahlberg/

Bodil Stelzers skiljaktiga mening.

Jag instämmer i majoritetens uppfattning i fråga om bedömningen av vårdbidraget. Vid tidpunkten för omsorgsnämndens beslut var ■■■■■ 11 år varför det ansvar som åligger föräldrarna får anses vara begränsat. Enligt min mening visar utredningen att ■■■■■ utöver de grundläggande behoven, även har sådana andra personliga behov som bör berättiga till ytterligare assistans enligt LSS. Omfattningen av dessa behov framstår emellertid som något oklar. Jag vill därför bifalla överklagandet och lämna över handlingarna till omsorgsnämnden för fortsatt utredning av de sist angivna behoven enligt 9 a § andra stycket LSS.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I VÄXJÖ****DOM**
2016-02-11
Meddelad i
VäxjöMål nr
2198-15**KLAGANDE**

[REDACTED]

Ombud: Richard Andersson
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART

Omsorgsnämnden i Växjö kommun
Box 1222
351 12 Växjö

ÖVERKLAGAT BESLUT

Omsorgsnämndens beslut den 29 maj 2015

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

BAKGRUND

Kammarrätten i Jönköping förklarade i dom den 10 september 2014 i mål 3376-13 [REDACTED] ([REDACTED] berättigad till personlig assistans för grundläggande behov för i vart fall sju timmar per vecka och även för övriga behov som inte tillgodoses på annat sätt. Målet överlämnades till omsorgsnämnden för beräkning av antalet timmar av personlig assistans som [REDACTED] varit berättigad till från den 1 oktober 2012 och framåt.

Den 10 december 2014 beviljade omsorgsnämnden [REDACTED] personlig assistans 9,5 timmar per vecka för grundläggande behov fr.o.m. den 10 december 2014 tills vidare. [REDACTED] överklagade omsorgsnämndens beslut och yrkade att han skulle beviljas personlig assistans med 68 timmar per vecka för hjälp med personlig hygien, på- och avklädning och måltider samt för kommunikation och övervakning/tillsyn. Förvaltningsrätten återförvisade i dom den 23 mars 2015 i mål nr 192-15 målet till omsorgsnämnden för handläggning och bedömning av [REDACTED] rätt till personlig assistans för andra personliga behov och avslog överklagandet i övrigt.

Omsorgsnämnden avslog den 29 maj 2015 [REDACTED] ansökan om utökad personlig assistans. Som skäl för beslutet angavs bl.a. följande. Tidigare utredningar visar inte att det krävs ingående kunskaper om [REDACTED] hans funktionsnedsättning eller hans kommunikationssätt för att förstå vad han vill säga och för att hjälpa honom att uppfatta budskap som andra vill förmedla till honom. Tid för kommunikation ska därför inte räknas med, vare sig som ett grundläggande eller övrigt behov. Vad gäller behovet av tillsyn framgår av utredningen att [REDACTED] liksom de flesta barn med Downs syndrom, har ett stort behov av tillsyn. Det finns emellertid stora individuella variationer i utveckling, behov och förutsättningar även för ett barn i [REDACTED] ålder utan funktionsnedsättning. [REDACTED] behov av stöd och tillsyn tillgodoses genom tidigare beviljade assistanstimmar och med vårdbidrag

och föräldraansvaret. Tid till utflykt med [REDACTED] en gång per vecka medräknas inte, eftersom sådana fritidsaktiviteter faller inom ramen för normalt föräldraansvar för ett barn i [REDACTED] ålder. [REDACTED] föräldrar har fullt vårdbidrag vilket ska kompensera för det utökade vård- och tillsynsarbete som föräldern till ett barn med funktionsnedsättning utför. Vad gäller de motiverings- och aktiveringsinsatser [REDACTED] behöver är de inte av sådan karaktär att de berättigar till personlig assistans. Sammantaget görs bedömningen att [REDACTED] behov av stöd och tillsyn tillgodoses genom det antal assistanstimmar som tidigare beviljats, i kombination med vårdbidrag och det ansvar som åvilar föräldrar enligt föräldrabalken.

YRKANDEN M.M.

[REDACTED] yrkar att förvaltningsrätten berättigar honom personlig assistans för hans andra personliga behov enligt 9 a § LSS och anför bl.a. följande. Omsorgsnämndens beslut strider mot gällande rätt. Omsorgsnämndens beslut är felaktigt, eftersom han nekas assistans för hans behov av hjälp med på- och avklädning, toalettbesök, måltider samt aktiverings- och motiveringsinsatser som annat personligt behov enligt 9 a § LSS. Han nekas assistans för tillsyn som ett annat personligt behov enligt 9 a § LSS, trots att det är styrkt genom bl.a. läkarintyg och utlåtande från personal på hans skola att han har ett tillsynsbehov. Han nekas assistans för tillsyn som ett annat personligt behov enligt 9 a § LSS med hänvisning till föräldraansvar och beviljat vårdbidrag. Det är i strid med vad som framgår av praxis. De hjälpbehov som han har avseende på- och avklädning, toalettbesök, måltider, aktiverings- och motiveringsinsatser samt tillsyn ska anses som andra personliga behov i den mening som avses i 9 a § LSS. Försäkringskassan har i sin utredning och förslag till beslut (avseende assistansersättning) bedömt hans hjälpbehov vid toalettbesök, måltider och på- och avklädning samt hans behov av tillsyn, som andra personliga behov. Förvaltningsrätten ska berättiga honom assistans för tillsyn under all vaken tid.

Han är enligt gällande rätt berättigad till assistans för tillsyn och övriga hjälpbehov. Det kan inte bedömas föreligga något föräldraansvar och inte heller möjlighet att hänvisa till beviljat vårdbidrag. Försäkringskassans bedömning och beslut är i överensstämmelse med yrkandet och utgör ytterligare stöd för att nämndens bedömning är felaktig.

Omsorgsnämnden anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande. Nämnden har gjort en oberoende bedömning av [REDACTED] funktionsnedsättning efter att målet återförvisats för fortsatt utredning av andra personliga behov. Den senaste utredningen behandlar kommunikation, aktiverings- och motiveringsinsatser, tillsyn, fritid och kultur. Vad Försäkringskassan har tagit för ställning i sitt avslagsbeslut har nämnden inte beaktat.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Enligt 9 a § LSS avses med personlig assistans ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Behoven tillgodoses på annat sätt t.ex. genom att den funktionshindrade erhåller andra insatser från samhället såsom insatser som ges av personal knuten till barnomsorg och skola eller genom vad som normalt faller under föräldrars ansvar för vårdnad och tillsyn enligt föräldrabalken. Att en förälder erhåller vårdbidrag kan också inrymmas under begreppet (se prop. 1995/96:146 s. 20).

I förarbetena (prop. 1992/93:159 s. 65 f) till LSS framgår bl.a. följande. Då det gäller behov av personlig assistans till barn har vårdnadshavare till barn med funktionshinder, liksom andra vårdnadshavare, ansvar enligt föräldrabalken för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov blir tillgodosedda. Vårdnadshavaren ska också svara för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter (se 6 kap. 2 § andra stycket föräldrabalken).

Frågan i målet är om [REDACTED] är tillförsäkrad goda levnadsvillkor genom de insatser han redan har beviljats för sina grundläggande behov eller om han har rätt till ytterligare personlig assistans för andra personliga behov.

Förvaltningsrätten gör följande bedömning.

Av utredningen i målet framgår att [REDACTED] har beviljats personlig assistans 9,5 timmar per vecka för grundläggande behov. [REDACTED] yrkar att han ska beviljas mer tid för personlig hygien (toalettbesök), på- och avklädning och måltider samt för tillsyn, i enlighet med 9 a § andra stycket.

Enligt läkarintyg utfärdat den 4 november 2014 kan [REDACTED] inte lämnas ensam, då han är väldigt impulsstyrd. Föräldrarna behöver många gånger dagligen gå in och förhindra att [REDACTED] sätts i farliga situationer. De behov som [REDACTED] har åberopat när det kommer till toalettbesök, på- och avklädning samt måltider handlar om aktiverings- och motiveringsinsatser vid dessa aktiviteter. Av tidigare utredning framkommer att [REDACTED] klarar mycket själv, men att påstötning från omgivningen är nödvändig. Enligt förvaltningsrättens mening är det av handlingarna i målet visat att [REDACTED] har ett behov av tillsyn och aktiverings- och motiveringsinsatser.

Frågan uppkommer då om [REDACTED] andra personliga behov tillgodoses på annat sätt. Vid tidpunkten för omsorgsnämndens beslut var [REDACTED] 11 år, varför föräldraansvaret som åligger [REDACTED] föräldrar enligt föräldrabalken får anses vara begränsat vad gäller tillsyn och aktivering. När det gäller om de övriga personliga behoven tillgodoses kan emellertid hänsyn tas till om föräldrarna får vårdbidrag, vilket kompenserar för det medarbete som föräldrarna utför på grund av [REDACTED] funktionshinder. Förvaltningsrätten finner att de andra personliga behoven som [REDACTED] har tillgodoses genom den beviljade assistansen för de grundläggande behoven och genom det begränsade föräldraansvaret samt genom att fullt vårdbidrag utgår till [REDACTED] föräldrar. Sammanfattningsvis bedöms [REDACTED] inte vara i behov av ytterligare personlig assistans för att tillförsäkras goda levnadsvillkor. Av detta skäl ska överklagandet avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1D)

Anders Poulsen
rådman

I avgörandet har nämndemännen Emma Fager, Ros-Marie Gustavsson och Tor Lejdfors deltagit.

Föredragande: Elin Skånberg

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.